

Monumentnummer*: 531317

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **11 januari 2013**
Kadaster deel/nr **62107/73**

*Woonplaats** **Muiderberg** *Gemeente** **Gooise meren** *Provincie** **Noord-Holland**

Locatiennaam **Muiderberg** *Locatieomschrijving* **Betonnen werken Muiderberg**

*Kadastrale gemeente** **Muiden** *Sectie** **C** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel* **3052**

*Omschrijving***

Cluster 1. V.I.S.-Kazemat.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

De V.I.S.-KAZEMAT is in beperkte, seriematige vorm als een gewapend betonnen verdedigingwerk toegevoegd aan het bestaande defensiestelsel. Tussen 1928 en 1935 verscheen in een aantal delen het Voorschrift Inrichten Stellingen no. 77 (V.I.S.). Deze boekwerken zijn ontstaan uit de wens tot standaardisering van de bouw van gewapend betonnen groepsschuilplaatsen en gevechtsofstellingen, waar het tot dan toe aan ontbrak. De voorschriften waren bedoeld voor de bouw van stellingen in oorlogsomstandigheden door de troepen zelf. Voor vreedstijd zou de genie andere ontwerpen maken. Omdat de V.I.S. was bedoeld voor onervaren dienstplichtige militairen, waren de ontwerpen van de kazematten zo eenvoudig mogelijk, met rechthoekige vormen. Er werden verschillende bouw mogelijkheden per kazematttype gegeven, die aangepast konden worden aan de (oorlogs- en terrein)omstandigheden waaronder gebouwd moest worden. Ook het weerstandsvermogen kon per bouwwerk verschillen (nl. W 12-15, W 15-21 of W 21-28). Het eerste boekwerk van de V.I.S. was deel VII, Bouw van zware gewapend betonnen schuilplaatsen. Het gold vanaf de datum van verschijnen als norm voor de gehele Nederlandse krijgsmacht. In tegenstelling tot hetgeen de titel

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gesuggereert, handelt deel VII voornamelijk over gevechtsoptellingen. Slechts twee van de tien voorbeeldontwerpen betreffen schuilplaatsen. De voorschriften uit de V.I.S. waren sterk theoretisch van aard of gebaseerd op kennis en ervaringen uit de buurlanden en de Eerste Wereldoorlog. Er waren vanuit militaire kring dan ook verschillende kritische geluiden te horen, zowel over de gezondheidsrisico's van de manschappen, als in tactisch-technisch opzicht. Pas nadat een aantal V.I.S.-kazematten (in vreedstijd) was gebouwd, kwam er een oefenkazemat tot stand, bedoeld voor de opleiding van bedienend personeel. Dit leidde tot enkele aanpassingen van de reeds gebouwde werken. In de Vesting Holland zijn in totaal ca. 40 V.I.S.-kazematten gebouwd, waarvan 34 stuks aan nieuwe of verbeterde accessen in het Oostfront Vesting Holland.

Omschrijving

De V.I.S.-KAZEMAT Hakkelaarsbrug-Noord is één van de in totaal zes V.I.S.-kazematten die in 1931 werden gebouwd bij de aanleg van de rijksweg Amersfoort-Amsterdam (de huidige A1). Drie van deze kazematten lagen bij de Hakkelaarsbrug en drie ten zuidoosten van Muiden. De V.I.S.-mitrailleurkazemat Hakkelaarsbrug-Noord ligt iets ten zuidoosten van de Googweg, ten noorden van de rijksweg Amersfoort-Amsterdam (A1), ongeveer 400 meter van de Googweg, nabij de Johannes Bosboomlaan in Muiderberg. De kazemat ontleent zijn naam aan de nabij gelegen Hakkelaarsbrug over de Naarder Trekvaart. De kazemat diende om flankerend vuur te geven en maakte - samen met de identieke kazemat Hakkelaarsbrug-Zuid (gelegen in het complex Betonnen Werken Muiden-Muiderberg) en de inmiddels gesloopte kanonkazemat Hakkelaarsbrug-Midden - deel uit van de verdedigingswerken voor de in 1931 aangelegde rijksweg, die een nieuw acces vormde in de inundatievelden.

De in gewapend beton uitgevoerde kazemat gaat grotendeels verborgen onder een aarden laag. Het werk is gebouwd volgens het Voorschrift Inrichten Stellingen V.I.S. type V. De kazemat is één bouwlaag hoog en rechthoekig van vorm, met een plat dak. Aan de zijde van het schietgat voor de mitrailleur hebben de wanden een dikte van 2.30 m, aan de bovenzijde is er een dekking van 1.50 meter beton, plus een laag aarde. De trechtervormige binnenwand van dit schietgat is versterkt met een vertanding van spoorstaven. De ingang bevindt zich links in de overliggende gevel. Hierop staat een haakse gang, waaraan twee ruimtes grenzen. De eerste ruimte was een wachtruimte voor de manschappen en had een periscoop, de tweede was de gevechtsruimte voor de mitrailleur. Beide ruimtes hebben een schietgat voor een geweer in de richting van de gang.

Waardering

De V.I.S.-KAZEMAT is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is aangelegd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Krijgshistorische waarden als onderdeel van een aaneengesloten militaire verdedigingslinie tussen de voormalige Zuiderzee en de Biesbosch. Deze bestond hoofdzakelijk uit een samenhangend systeem van inundatievelden en bijbehorende inundatiemiddelen en van schootsvelden. Dit systeem werd aangevuld met diverse, uit verschillende perioden daterende typen gebouwde of aangelegde (verdedigings)werken die dienden tot of bijdroegen aan afsluiting van niet te inunderen terreinen of andere accessen.

* Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (20ste eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (20ste eeuw) c.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

het systeem van 'levende' veldversterking in de diepte (20ste eeuw)

Het onderdeel dateert uit 1931 en is een voorbeeld van een kazemat gebouwd naar het Voorschrift Inrichten Stellingen. Deze voorschriften verschenen tussen 1928 en 1935 met als doel een standaardisering van stellingen en bedoeld voor de bouw daarvan in oorlogstijd door de troepen zelf.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is vrij zeldzaam omdat er slechts 40 V.I.S.-kazematten in Nederland zijn gebouwd - die intussen niet alle meer bestaan - en vanwege de unieke relatie met de kazemat Hakkelaarsbrug-Zuid. Beide kazematten moesten flankerend vuur verzorgen voor de kanonkazemat Hakkelaarsbrug-Midden, die inmiddels is gesloopt.

* Het onderdeel is redelijk gaaf bewaard en laat zich in het veld nog goed herkennen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)